

اللهم ارحم الراحمين

زندگانی منجی عالم بشریت
رسول گرامی اسلام

حضرت محمد مصطفی ﷺ

تألیف

دانشمند معظم باقر شریف القرشی

ترجمہ

سید محمد صالحی

سرشناسه

قرشی، باقر شریف، ۱۹۲۶ - م.

عنوان قراردادی

حياة المحرر الاعظم الرسول الاكرم محمد (ﷺ)، فارسی.

عنوان و نام پدیدآور

زندگانی منجی عالم بشریت رسول گرامی اسلام حضرت محمد مصطفی (ﷺ)

مشخصات نشر

تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۹.

مشخصات ظاهری

۳ ج. (در یک مجلد).

شابک

۲۰۰۰۰۰ ریال: 978-964-440-468-9

وضعیت فهرست نویسی: فبیبا.

یادداشت

کتابنامه.

موضوع

محمد (ﷺ)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. سرگذشتنامه.

موضوع

اسلام -- تاریخ -- از آغاز تا ۴۱ ق.

شناسه افزوده

صالحی، محمد، ۱۳۱۳ - مترجم.

رده بندی کنگره

الف: ۱۳۸۹ ۹۰۴۱ ح ۴۳ ق ۹/ BP۲۲

رده بندی دیویی

۲۹۷/۹۳:

شماره کتابخانه ملی

۲۳۳۱۵۵۴۰

تهران - بازار سلطانی - ۹۹
تلفن: ۴۱۰ - ۵۵۶۲ - ۵۵۶۲۷۴۴۹

زندگانی منجی عالم بشریت رسول گرامی اسلام محمد مصطفی (ﷺ)

تألیف باقر شریف قرشی

مترجم محمد صالحی

• ناشر: دارالکتب الاسلامیه

• تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

• چاپ اول: ۱۳۹۰

• صفحه و قطع: ۸۲۸ صفحه، وزیری

• صفحه آرایي: مهدی نحوی

• لیتوگرافی: لوح محفوظ

• چاپ: چاپخانه مروی

• شابک: ۹ - ۴۶۸ - ۴۴۰ - ۹۶۴ - ۹/۹۷۸ - 9 - 468 - 440 - 964 - 978 ISBN

• حق چاپ و نشر فقط برای ناشر محفوظ است

• هرگونه نقل قول و استفاده از پاورقی ها بدون ذکر مأخذ مجاز نمی باشد

• قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾
است که رسولش را با دین حق به هدایت فرستاد تا بر همه ادیان تسلط دهد
هر چند مشرکان کراهت داشته باشند. [سوره توبه: آیه ۳۳]

□

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾
به تحقیق پیامبری از خودتان به سوی شما آمد که رنج و هلاک شما بر او
سخت است و بر هدایت شما حریص است و به مؤمنان مهربان و رحیم است.
[سوره توبه: آیه ۱۲۸]

□

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾
ما تو را جز برای اینکه عموم بشر بشارت دهی و بتوسانی نفرستادیم و لیکن
اکثر مردم نمی دانند. [سوره سبأ: آیه ۲۸]

□

﴿هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾
او خدائی است که میان مردم درس نخوانده پیغمبری را از بین خودشان
برانگیخت تا بر آنان آیاتش را تلاوت کند و آنها را پاک سازد به آنان کتاب و
حکمت بیاموزد اگر چه پیش از این در گمراهی آشکار بودند. [سوره جمعه: آیه ۲]

□

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾
ما تو را نفرستادیم مگر اینکه رحمتی برای جهانیان باشی. [سوره انبیاء: آیه ۱۰۷]

□

هدیه

به:.....
سازنده تمدن انسانیت و بزرگ‌ترین
منجی و آزاد کننده اراده انسان و
رفتار او.

به:.....
کسی که عقائد جاهلیت را نابود کرد و
آن را به تپه‌ای مبدل کرد.
به:.....

سید انبیاء رسول اعظم صلی الله
علیه و آله.

این کوشش ناچیز از زندگی روشن او
که عالم وجود را به ارزش و اصول
خود نورانی کرده، آشکار کنم به امید
اینکه تفضلی بر من نموده با لطف
خودش آن را بپذیرد.

فهرست مطالب

مقدمه / ۳۱

جلد اول / ۴۵

مکه مکرمه / ۴۷

۴۹	اشتیاق مکه
۵۰	اسم‌های آن
۵۰	۱. ام القرى
۵۰	۲. البلد الامين
۵۰	۳. بکه
۵۱	۴. بيت الحرام
۵۲	موقعیت جغرافیایی آن
۵۳	مکه دوست داشت‌ترین شهر برای
۵۴	بزرگداشت خانه توسط پیامبر ﷺ
۵۶	قرار دادن حجر الاسود در
۵۸	اول کسی که در آنجا سکونت گزید
۶۰	زندگی فکری
۶۰	دار الندوه
۶۱	حلف الفضول
۶۲	زندگی دینی
۶۲	منحرفین از اصنام
۶۲	۱. امرؤ القیس
۶۳	۲. غاوی بن عبد العزی

۶ □ زندگانی حضرت محمد مصطفی (ص) / ج ۱

۶۳	۳. زید به عمر
۶۴	۴. اعرابی
۶۴	۵. خزاعی بن عبد
۶۵	۶. عبدالرحمن
۶۶	عقیده هاشمیان
۶۶	شکستن بت ها توسط پیامبر ﷺ
۶۸	زندگی اقتصادی
۷۰	اوضاع اجتماعی
۷۱	هاشمیان
۷۱	امویان

□

عظمت و بزرگواری / ۷۵

۷۸	۱. هاشم
۸۱	۲. عبدالمطلب
۸۱	ایمان عبدالمطلب
۸۲	ورود حجاج را به او نسبت می دهند
۸۲	کندن چاه زمزم
۸۳	خواب عبدالمطلب
۸۵	نذر عبدالمطلب
۸۵	وقاء به نذر
۸۷	توجه او به نبی ﷺ
۸۷	وصیت او درباره پیامبر ﷺ
۸۸	به سوی رفیق اعلی

□

پدر و مادر و درخشش او / ۹۱

۹۳	پدر او ﷺ عبدالله
۹۶	به سوی لقاء الله
۹۷	مادر او ﷺ آمنه
۹۷	خواب آمنه
۹۸	وقایع او به همسرش
۹۸	درخشش نور
۹۹	ولادت او
۹۹	زمان

۹۹	 مکان
۹۹	 خوشحالی عبدالمطلب
۱۰۱	 نام گذاری
۱۰۱	 خوارق و معجزات
۱۰۲	 ترس یهود
۱۰۳	 دایه های او
۱۰۵	 در بازار عکاظ
۱۰۵	 با خواهران رضاعی خود
۱۰۵	 روایات مخدوشه
۱۰۶	 پرستار او
۱۰۶	 سیمای او
۱۰۸	 وفات آمنه
۱۰۸	 روایت مخدوشه
۱۰۹	 وفات عبدالمطلب
۱۱۰	 در حمایت ابوطالب
۱۱۰	 حمایت همسر ابوطالب به پیامبر ﷺ
۱۱۱	 وفات او
۱۱۲	 با عمویش به سوی شام
۱۱۲	 با راهب
۱۱۳	 جنگ فجار
۱۱۴	 شبانی گوسفندان
۱۱۴	 دوری او از کارهای لغو
۱۱۵	 گذاشتن حجر الاسود به محل خودش
۱۱۵	 تجارت او با اموال خدیجه
۱۱۷	 ازدواج پیامبر ﷺ با خدیجه
۱۱۸	 نگهداری پیامبر ﷺ از امام

عوامل شخصیت او / ۱۲۱

۱۲۳	 قوت اراده
۱۲۵	 اخلاق عالی
۱۲۸	 کلام جامع از امام
۱۲۹	 حلم
۱۳۴	 جود او

۱۳۶	تواضع او.....
۱۳۷	زهد او.....
۱۳۹	توبه و بازگشت به سوی خدا.....
۱۴۰	نماز او.....
۱۴۰	ا. تعیین اوقات نماز.....
۱۴۰	ب. مؤذن.....
۱۴۱	ج. اهمیت دادن او به نماز جماعت.....
۱۴۲	د. برابری صفوف مسلمانان.....
۱۴۲	ه. زیاد نماز خواندن او.....
۱۴۳	و. گریه‌های او در نماز.....
۱۴۳	حیاء.....
۱۴۵	ذکر خدا.....
۱۴۵	گریه او هنگام تلاوت بعضی آیات بر او.....
۱۴۶	دلسوزی و رحمت.....
۱۴۷	وفاء او.....
۱۴۹	شجاعت او.....
۱۵۰	دوستی فقراء.....
۱۵۱	کراهت او از بزرگداشتن.....
۱۵۲	صبر او.....
۱۵۲	عدالت او.....
۱۵۳	نظافت.....
۱۵۴	شیفتگی او بر عطر.....
۱۵۴	مردانگی و بخشش او.....
۱۵۶	فصاحت و بلاغت او.....
۱۵۷	وقار او.....
۱۵۷	سیاست فرزانه.....

در غار حراء / ۱۵۹

۱۶۳	وحی.....
۱۶۳	با خدیجه.....
۱۶۴	خدیجه با ورقه.....
۱۶۵	اسلام خدیجه و علی علیه السلام
۱۶۶	نماز پیامبر صلی الله علیه و آله در کعبه.....

۱۶۷	طواف پیامبر به کعبه
۱۶۸	دعوت پنهانی
۱۶۸	دعوت به سوی خدا

دعوت علنی / ۱۷۱

۱۷۵	ترس قرشیان
۱۷۶	تصمیمات سخت
۱۷۶	۱. مسخره کردن
۱۷۶	۲. تحریک کودکانشان به جنگ با او
۱۷۷	۳. متهم کردن نبی به جنون
۱۷۷	مسخره کنندگان پیامبر ﷺ
۱۷۸	۱. ولید بن مغیره
۱۷۸	۲. عاص بن وائل
۱۷۸	۳. اسود بن عبد یغوث
۱۷۸	۴. حارث
۱۷۹	۵. اسود بن حارث
۱۷۹	متجاوزان به پیامبر ﷺ
۱۷۹	۱. ابوجهل
۱۸۰	۲. ابولهب
۱۸۱	۳. عقبه بن ابی معیط
۱۸۲	۴. الاسود
۱۸۲	۵. حکم بن ابی العاص
۱۸۳	۶. امیه بن خلف
۱۸۳	۴. متهم کردن پیامبر به سحر
۱۸۳	۵. مانع مداخلان پیامبر ﷺ
۱۸۵	۶. منع کسانی که مایل به...
۱۸۶	۷. ظلم و ستم به مؤمنین
۱۸۹	پیامبر ﷺ مسلمان را به...
۱۹۰	حمایت ابوطالب از پیامبر ﷺ
۱۹۴	قریش از ابوطالب درخواست...
۱۹۴	ابوطالب به جعفر دستور داد از...
۱۹۵	ابوطالب از نجاشی دعوت به اسلام کرد
۱۹۶	اسلام حمزه

۱۹۷	هجرت مسلمانان اولیه به حبشه
۲۰۱	نمایندگان قریش برای نجاشی
۲۰۵	هجرت دوم مسلمانان
۲۰۶	اسلام عمر
۲۰۸	دعوت قریش از پیامبر ﷺ
۲۱۰	پیمان نامه
۲۱۱	در شعب ابی طالب
۲۱۲	نقض پیمان
۲۱۶	پیامبر ﷺ با قبیله ها
۲۱۷	۱. کنده
۲۱۷	۲. بنو حنیفه
۲۱۷	۳. بنو عامر
۲۱۸	۴. ثقیف
۲۱۸	دعاء پیامبر ﷺ
۲۱۹	۵. قبیله های مختلف
۲۱۹	اسراء و معراج
۲۱۹	اسراء
۲۲۰	سال اسراء
۲۲۱	ماه و شب وقوع اسراء
۲۲۱	مکان اسراء
۲۲۲	چگونگی اسراء
۲۲۲	صخره بیت المقدس
۲۲۳	معراج
۲۲۴	مشاهدات او
۲۲۵	با خالق عظیم
۲۲۵	روایت دیگر
۲۲۶	روایت مخدوشه
۲۲۷	اهداف معراج
۲۲۸	انعکاس معراج در مکه
۲۲۹	معراج روحی یا جسمی
۲۲۹	۱. طبریسی
۲۳۰	۲. مجلسی
۲۳۰	۳. طبری

۲۳۰	دلائل منکرین از اسراء با جسد
۲۳۲	رأی فرید وجدی
۲۳۳	سال حزن و فات ابی طالب
۲۳۴	وصیت ابوطالب
۲۳۶	در امنیت جاوید
۲۳۷	سوگواری نبی ﷺ برای او
۲۳۸	وفات خدیجه
۲۳۹	درود و سلام از جانب خدا به خدیجه
۲۳۹	خانه او در بهشت
۲۴۰	منزلت او نزد پیامبر ﷺ
۲۴۱	الطاف خدا بر خدیجه
۲۴۱	به سوی فردوس اعلیٰ
۲۴۲	بیعت عقبه اولیٰ
۲۴۴	صیغه بیعت با پیامبر ﷺ
۲۴۴	فرستادن مصعب به مدینه
۲۴۵	بیعت عقبه دوم
۲۴۵	ورود هیئت انصار بر پیامبر ﷺ
۲۴۵	کلام عباس
۲۴۶	ملاقات پیامبر ﷺ با انصار
۲۴۸	صیغه بیعت
۲۴۹	بیعت زنان
۲۵۰	نقبای دوازده گانه
۲۵۱	نام آنهایی که با پیامبر ﷺ بیعت کردند
۲۵۳	قریش قریش
۲۵۳	قریش مدنیان را تحت تعقیب قرار داد
۲۵۴	هجرت مسلمانان به مدینه
۲۵۵	۱. ابو سلمه
۲۵۵	۲. عامر بن ربیعہ
۲۵۶	۳. عبدالله بن جحش
۲۵۶	۴. عمار بن یاسر
۲۵۶	۵. بلال حبشی
۲۵۶	۶. سعد بن ابی وقاص
۲۵۶	۷. عمر بن الخطاب

۲۵۶	ابوجهل با عیاش
۲۵۷	مهاجرین در مهمانی انصار
۲۵۷	روش دعوت در مکه
۲۵۸	شیوه دعوت
۲۵۸	۱. حکمت و موعظه نیکو
۲۵۸	۲. گفتار نیکو
۲۵۹	۳. نرمی و آسان گیری
۲۵۹	۴. دفع بدی با نیکی
۲۶۰	۵. صبر
۲۶۰	۶. ترساندن کافرین از عذاب خدا
۲۶۱	۷. بشارت مؤمنین به بهشت
۲۶۲	دعوت به سوی خدا
۲۶۲	وجود خدای متعال
۲۶۵	وحدانیت خدای متعال
۲۶۶	قدرت خدا
۲۶۷	علم خدا
۲۶۸	وجوب وضوء و نماز
۲۶۹	قبله
۲۷۰	معجزه های پیامبر در مکه
۲۷۰	۱. قرآن کریم
۲۷۲	۲. معجزه درخت
۲۷۳	۳. شق القمر
۲۷۴	سوره های مکی

جلد دوم / ۴۵

■
هجرت رسول الله ﷺ به یثرب / ۲۷۹
□

۲۸۱	ترس قریش
۲۸۲	دار الندوه
۲۸۲	رأی ابن ابیختر
۲۸۳	پیشنهاد اسود
۲۸۳	پیشنهاد ابی جهل
۲۸۴	رفتن پیامبر ﷺ از مکه
۲۸۴	خوابیدن امام در فراش پیامبر ﷺ
۲۸۶	دعای امام
۲۸۷	هجوم قوم به امام
۲۸۷	دعای پیامبر ﷺ
۲۸۸	پیامبر ﷺ با سراقه
۲۸۹	رفاقت ابوبکر با رسول خدا ﷺ
۲۹۰	استقبال مدینه از پیامبر ﷺ
۲۹۱	در مهمانی ابویوب
۲۹۲	تأسیس خانه‌ای برای پیامبر ﷺ
۲۹۲	اهتمام او به آب
۲۹۳	ثبت شماره و تعداد مسلمین
۲۹۳	ساکنین مدینه
۲۹۴	اقامه نماز جمعه توسط پیامبر ﷺ
۲۹۶	تأسیس مسجد جامع نبوی
۲۹۷	افتخار انصار به پیامبر ﷺ
۳۰۰	برادری بین مسلمانان
۳۰۰	تشکیل تمدن اسلامی
۳۰۱	آزادی زن
۳۰۱	۱. زنده به گور کردن دختران
۳۰۲	۲. محروم نمودن زنان از ارث

۳۰۲	۲. ازدواج زن
۳۰۲	برابری
۳۰۳	۱. برابری اجتماعی
۳۰۶	۲. برابری در برابر قانون
۳۰۸	۳. برابری در مالیات
۳۰۸	۴. برابری در استخدام
۳۰۸	مسئولیت فردی
۳۰۹	الغاء تبعیض نژادی
۳۰۹	برادری اسلامی
۳۱۱	عوامل همبستگی
۳۱۱	۱. مهریانی و عطوفت
۳۱۲	۲. افشاء سلام
۳۱۲	۳. به دیدار یکدیگر رفتن
۳۱۳	۴. برآوردن حوائج مردم
۳۱۴	۵. فریادرسی مسلمان
۳۱۴	عوامل تفرقه
۳۱۴	۱. مسخره کردن و عیب گرفتن
۳۱۶	۲. غیبت
۳۱۷	۳. سخن چینی
۳۱۸	۴. قطع رابطه
۳۱۸	۵. عدم تعاون
۳۱۹	۶. اذیت و تحقیر
۳۲۰	۷. وحشت و ترور
۳۲۱	۸. فحاشی
۳۲۱	۹. دنیال کردن لغزش‌ها و... دیگران
۳۲۲	۱۰. بدگویی مسلمان
۳۲۳	۱۱. تفاخر به انساب
۳۲۳	بندهایی از تمدن اسلامی
۳۲۳	آزادی
۳۲۴	۱. آزادی عقیده
۳۲۷	۲. آزادی تمدن
۳۲۸	فرمانداران و کارگزاران
۳۲۸	مهم‌ترین وظیفه فرمان‌داران

۳۲۹	عهدنامه پیامبر ﷺ به فرمان‌داران
۳۳۰	پیمان پیامبر ﷺ به معاذ
۳۳۰	صورت اول
۳۳۰	صورت دوم
۳۳۳	عزل فرمان‌داران
۳۳۳	حساب‌رسی از فرمان‌داران و کارگزاران
۳۳۴	استناع بعضی از فرمان‌داران از... هدیه
۳۳۵	حقوق کارمندان
۳۳۵	بعضی از والیان و کارگزاران
۳۳۵	۱. مهاجر
۳۳۵	۲. زیاد
۳۳۶	۳. عدی
۳۳۶	۴. عتاب بن اسید
۳۳۶	۵. سعد بن عبدالله
۳۳۶	۶. عمرو بن حزم
۳۳۶	۷. باذان
۳۳۷	سفیران
۳۳۹	۱. کسری
۳۴۰	۲. قیصر
۳۴۲	۳. مقوقس
۳۴۷	۴. نجاشی اول
۳۴۹	۵. پادشاه غسان
۳۵۰	۶. پادشاه یمامه
۳۵۱	۷. فرمان‌روایان عمان
۳۵۲	۸. اهل هجر
۳۵۳	۹. منذر بن حارث
۳۵۳	مکاتبه به بزرگان
۳۵۳	۱. اکثم بن صیفی
۳۵۱	۲. زیاد بن جمهور
۳۵۶	ورود هیئت‌های نمایندگی بر پیامبر ﷺ
۳۵۶	۱. ورود هیئت‌های بنی تمیم
۳۶۲	۲. نابغه جعدی
۳۶۲	۳. قرّة بن هبیره

۳۶۲	 نشر تعلیم
۳۶۳	 معلمین مرد
۳۶۳	 ۱. سعید بن عاص
۳۶۳	 ۲. عباده بن صامت
۳۶۳	 ۳. ابو عبیده جراح
۳۶۳	 ۴. اسرای بدر
۳۶۴	 تعلیم زنان
۳۶۴	 زنی به نمایندگی زنان در برابر پیامبر ﷺ
۳۶۵	 خانه مهمانی
۳۶۶	 خانه خوانندگان قرآن
۳۶۶	 اقتصاد اسلامی
۳۶۷	 ۱. تشویق بر زراعت
۳۶۷	 ۲. تشویق بر کار
۳۶۸	 ۳. تحریم ربا
۳۶۸	 ۴. تحریم فریب
۳۶۹	 ۵. تحریم احتکار
۳۶۹	 ۶. مراقبت بازار
۳۶۹	 ۷. دریافت مالیات
۳۷۰	 ۸. زکات اموال
۳۷۰	 ۹. خمس
۳۷۱	 ۱۰. مسؤلیت دولت
۳۷۱	 تحویل قبله به سوی کعبه
۳۷۲	 فریضه رمضان
۳۷۲	 مشورت پیامبر ﷺ با اصحابش
۳۷۲	 نویسندگان او
۳۷۳	 ۱. علی ابن ابیطالب علی
۳۷۳	 ۲. اُبی بن کعب
۳۷۳	 ۳. زید بن ثابت
۳۷۳	 ۴. عبدالله بن ارقم
۳۷۴	 ۵. علاء بن عقبه
۳۷۴	 ۶. زبیر بن عوام
۳۷۴	 ۷. معیقیب بن ابی فاطمه
۳۷۴	 ۸. خالد بن سعید

۳۷۴	۹. حنظله بن ربیع
۳۷۵	انتخاب خاتم
۳۷۵	قرارداد سیاسی

نمونه‌ای از دعا‌های او / ۳۸۳

۳۸۵	اهمیت دعا
۳۸۶	فواید دعا
۳۸۶	دعا، قضاء را رد می‌کند
۳۸۷	دعای افرادی که مستجاب می‌شود
۳۸۷	۱. مظلوم
۳۸۸	۲. دعای پدر به فرزندش
۳۸۸	۳. دعای برادر به برادرش
۳۸۸	۴. دعای غایب برای غایب
۳۸۹	۵. دعای مؤمن مبتلا
۳۸۹	۶. دعای در موقع رقت
۳۸۹	۷. دعای کسی که به او نیکی شده
۳۸۹	۸. دعای مسلمان به برادرش
۳۸۹	۹. دعا‌های مستجاب
۳۹۰	۱۰. دعا‌هایی که رد نمی‌شود
۱۲۴	دعا‌هایی که مستجاب نمی‌شود
۳۹۱	چگونگی دعا
۳۹۱	برترین دعا
۳۹۱	۱. در بسیاری روزی هنگام پیری
۳۹۱	۲. ترس از خدا
۳۹۲	۳. شکر و صبر
۳۹۲	۴. احسان
۳۹۳	۵. گسترش در دنیا
۳۹۳	۶. عاقبت به خیر
۳۹۳	۷. حفظ کردن
۳۹۳	۸. محسور شدن با فقیران
۳۹۴	۹. اصلاح اختلاف
۳۹۴	۱۰. صلاح در دین و دنیا
۳۹۴	۱۱. طلب کمک بر سختی‌های مرگ

۳۹۵	۱۲. طلب آمرزش
۳۹۵	۱۳. به برترین صفات آراسته شدن
۳۹۵	۱۴. ترس از خدا
۳۹۶	۱۵. طلب عافیت
۳۹۷	۱۶. زیادی در علم
۳۹۷	۱۷. آراستن به صفات فاضله
۳۹۷	۱۸. ایمان
۳۹۷	۱۹. برکت در بامداد
۳۹۸	۲۰. ترس از خدا
۳۹۸	۲۱. حسنه
۳۹۸	۲۲. افزایش در خیر
۳۹۹	۲۳. تسلط بر نفس
۳۹۹	۲۴. حاکم بر امر مسلمانان
۴۰۰	۲۵. طلب خیر
۴۰۰	۲۶. سلامت از امراض
۴۰۰	۲۷. سلامت از صفات بد
۴۰۱	۲۸. همسایه بد
۴۰۱	۲۹. دوست نیرنگ یاز
۴۰۱	۳۰. علم و عمل
۴۰۲	۳۱. چیرگی دین
۴۰۲	۳۲. قتنه زنان
۴۰۲	۳۳. منکرات
۴۰۳	۳۴. روز بد
۴۰۳	۳۵. وقتی قصد سفر می کرد
۴۰۳	دعاهایی که پیامبر ﷺ به علی علیه السلام آموخت
۴۱۰	دعاهایی که پیامبر ﷺ به سیده زنان عالم آموخت

□

وصیت های تربیتی / ۴۱۳

۴۱۵	وصیت های او به امام علی علیه السلام
۴۲۷	وصیت پیامبر ﷺ به سیده زنان عالم علیه السلام
۴۲۸	وصیت پیامبر ﷺ به قیس
۴۲۹	وصیت پیامبر ﷺ به ابن مسعود
۴۶۱	وصیت پیامبر ﷺ به ابی ذر رضی الله عنه

۴۸۴	وصیت دیگری از پیامبر ﷺ به ابی تر
۴۸۵	وصیت پیامبر ﷺ به معاذ بن جبل
۴۸۶	وصیت پیامبر ﷺ به سلمان فارسی
۴۸۷	وصیت پیامبر ﷺ به فضل بن عباس
۴۸۷	وصیت پیامبر ﷺ به خالد بن زید
۴۸۸	وصیت او ﷺ به حرمله عنبری
۴۸۸	وصیت او ﷺ به ابی امیه
۴۸۹	وصیت او ﷺ برای مردی
۴۹۰	وصیت او ﷺ برای مردی دیگر
۴۹۰	وصیت او ﷺ برای مردی
۴۹۱	وصیت او ﷺ به مردی
۴۹۱	وصیت او ﷺ به مرد دیگری
۴۹۱	وصیت او ﷺ به مردی
۴۹۲	سفارش او ﷺ به زنان
۴۹۲	وصیت عامه برای مسلمانان
۴۹۳	وصیت به کتاب خدا و عترت

مواعظ و نصائح / ۴۹۵ □

۴۹۷	۱. هشدار از دوستی دنیا
۴۹۸	۲. کسی که عملش نیکو باشد
۴۹۹	۳. خصلت‌های خوب
۴۹۹	۴. عشق و آرزوهای طولانی
۵۰۰	۵. سخت‌ترین بلا
۵۰۰	۶. اعمالی که انسان را به بهشت و جهنم نزدیک می‌کند
۵۰۱	۷. آنچه بعد از دنیا، یا بهشت، یا جهنم
۵۰۱	۸. توجه کامل به خدا
۵۰۲	۹. یاد مرگ
۵۰۳	۱۰. با مردن
۵۰۴	۱۱. مسابقه در کارهای خیر
۵۰۴	۱۲. دنیا دار پیچ و خم است
۵۰۵	۱۳. دوستی دنیا
۵۰۶	۱۴. تسلیت و موعظه
۵۰۶	۱۵. پشت کردن به دنیا

۵۰۷ ۱۶. با ملک الموت

از خطبه‌های پیامبر ﷺ / ۵۰۹

- ۵۱۱ ۱. خطبه او در مکه.
- ۵۱۲ ۲. خطبه‌های او در مدینه
- ۵۱۳ ۳. خطبه جمعه در مدینه
- ۵۱۴ ۴. خطبه او در خیف
- ۵۱۵ ۵. خطبه او ﷺ در دوری کردن از دنیا.
- ۵۱۵ ۶. خطبه او در حجة الوداع
- ۵۱۷ ۷. خطبه او ﷺ در غدیر خم
- ۲۵۵ پیامبر ﷺ با حارث بن نعمان فهری
- ۵۲۲ ۸. خطبه او ﷺ در استقبال ماه رمضان
- ۵۲۵ ۹. خطبه او ﷺ در بیماریش
- ۵۲۵ ۱. وصیت به امام
- ۵۲۵ ۲. اجازه دادن قصاص از خودش

حکمت‌ها و آداب شگفت پیامبر ﷺ / ۵۲۹

- ۵۳۱ اخلاق حسنه
- ۵۳۴ شادی چهره
- ۵۳۴ بد اخلاقی
- ۵۳۴ عقل
- ۵۳۷ نادان
- ۵۳۸ علم
- ۵۳۸ اهمیت علم
- ۵۳۸ ثواب عالم
- ۵۳۹ کیفر کسی که علم را ترک کند
- ۵۳۹ اصلاح امت به اصلاح علماء و امراء
- ۵۴۰ فقهاء امانء پیامبرانند
- ۵۴۰ آموزش علم
- ۵۴۱ مرگ عالم
- ۵۴۱ علم، گنجینه‌هایی است
- ۵۴۲ فتوا بدون علم
- ۵۴۲ علم برای مباحات

۵۴۳	تعلیم با عطوفت
۵۴۳	ذمّ جہل
۵۴۳	تدبیر در امور
۵۴۴	پیوند و گذشت
۵۴۴	ستودن معروف
۵۴۵	آداب نفس
۵۴۶	بخشنندگی
۵۴۶	کار خوب
۵۴۷	نیکی کردن
۵۴۷	صفات بد و حرام شدہ
۵۴۷	نفاق
۵۴۸	عهد شکن
۵۴۸	خیانت در امانت
۵۴۸	شهادت دروغ
۵۴۹	ظلم
۵۴۹	شحاتت
۵۴۹	تکبر
۵۵۰	خبرچینی
۵۵۰	حسد
۵۵۱	مکر
۵۵۱	دروغ
۵۵۱	حرص
۵۵۲	فخر
۵۵۲	ظلم
۵۵۳	کسی کہ زبانش را حفظ نکند
۵۵۴	دورو
۵۵۴	ضعف یقین
۵۵۴	کمک بر باطل
۵۵۵	مدح فاسق
۵۵۵	ترساندن مسلمان
۵۵۵	صفات پسندیدہ
۵۵۵	پنج صفت
۵۵۶	چهار صفات

۵۵۶	 قناعت
۵۵۷	 اقتصاد
۵۵۷	 طاعت خدا
۵۵۷	 استغفار
۵۵۸	 حرمت مؤمن
۵۵۸	 بخشیدن لغزش
۵۵۸	 بغض اهل معاصی
۵۵۹	 محبوب ترین کس نزد پیامبر ﷺ
۵۵۹	 حکمت گم شده، مؤمن است
۵۵۹	 تشویق بر خواندن قرآن
۵۶۰	 ملایمت
۵۶۹	 فایده روزه
۵۶۱	 نماز
۵۶۱	 تعادل در طعام
۵۶۱	 میانه روی در غذا
۵۶۲	 احترام به پیرمرد
۵۶۲	 مجالس امانت است
۵۶۲	 مشورت
۵۶۳	 جماعت
۵۶۴	 جهاد در راه خدا

□

جملات قصار / ۵۶۵

جلد سوم / ۴۵

جنگ بدر ۶۰۷

۶۰۹	تجارت ابی سفیان
۶۱۰	کمک خواستن ابوسفیان از قریش
۶۱۰	خواب عاتکه
۶۱۲	بسیج عمومی به مکه
۶۱۲	پیشرفت مسلمانان
۶۱۳	مشورت پیامبر ﷺ از اصحابش
۶۱۴	دستگیر کردن دو غلام از قریش
۶۱۵	نجات ابی سفیان
۶۱۶	فرستاده ابوسفیان به قریش
۶۱۶	مکان مسلمانان و مکیان
۶۱۶	مشورت حباب بر پیامبر ﷺ
۶۱۷	ساخت سایبان برای پیامبر ﷺ
۶۱۸	قریشی از لشکر اسلام خبر می گیرد
۶۱۸	نصیحت عتبه بن ربیعہ
۶۱۹	آب دادن امام به لشکر
۶۱۹	پیامبر ﷺ با اصحابش
۶۲۰	جنگ
۶۲۰	دعای پیامبر ﷺ
۶۲۱	جنگ قطعی
۶۲۱	شجاعت امام
۶۲۱	پیروزی آشکار
۶۲۱	۱. ابو جهل
۶۲۲	۲. امیه بن خلف
۶۲۳	۳. عقبه بن ابی معیط
۶۲۳	۴. نضر بن حارث
۶۲۴	۵. عتبه بن ربیعہ
۶۲۴	۶. شیبیه بن ربیعہ

۶۲۴	نام کسانی که امام آنها را کشت
۶۲۶	جنازه مشرکین در چاه
۶۲۶	خطاب پیامبر با اهل چاه
۶۲۷	شعر حسان در خفته گان در چاه
۶۲۹	اسرای قریش
۶۲۹	ابورافع با ابی لهب
۶۳۰	پیامدهای بدر
۶۳۱	۱. پیروزی اسلام
۶۳۱	۲. وحشت مشرکین
۶۳۱	۳. اندوه قریشیان
۶۳۴	ابن اسحاق
۶۳۴	حارث بن هشام
۶۳۵	امیه بن ابی الصلت
۶۳۵	هند دختر عقیل
۴۴	۴. خوشحالی مسلمانان
۶۳۶	حسان بن ثابت
۶۳۹	عبیده بن حارث

□

جنگ احد ۶۳۱

۶۴۳	رهبری ابوسفیان
۶۴۳	اجماع قریش بر جنگ
۶۴۴	خارج شدن قریش با زنانشان برای
۶۴۶	مشورت نبی با اصحابش
۶۴۶	خواری منافقین
۶۴۶	فرود آمدن پیامبر ﷺ در دامنه کوه
۶۴۷	جنگ
۶۴۸	پیامبر ﷺ با ابودجانه
۶۴۹	قتلگاه شهید حمزه
۶۴۹	ترور حمزه
۶۵۱	مثله کردن جسد طاهر
۶۵۱	پاداش وحشی
۶۵۲	سرزنش به ابی سفیان
۶۵۳	اندوه پیامبر ﷺ بر عمویش

۶۵۳	دفن جسم مقدس
۶۵۴	مجلس عزاء برای حمزه
۶۵۴	قتلگاه شهید مصعب
۶۵۵	شکست مشرکین
۶۵۵	فرار مسلمانان
۶۵۶	دعای پیامبر ﷺ
۶۵۶	دعای دیگری از پیامبر ﷺ
۶۵۷	شعار مشرکین در جنگ
۶۵۷	جهاد ام عماره
۶۵۸	افراد پلیدی که برای کشتن
۶۵۸	۱. عتبه بن ابی وقاص
۶۵۸	۲. امیه بن خلف
۶۶۰	خطر قریب الوقوع به پیامبر ﷺ
۶۶۰	فریاد ابوسفیان
۶۶۰	حمایت امام علیؑ از پیامبر ﷺ
۶۶۲	قهرمانان مجاهد
۶۶۲	۱. انس بن نضر
۶۶۲	۲. ثابت بن دحاده
۶۶۳	۳. ابودجانه
۶۶۳	۴. زیاد بن عماره
۶۶۳	۵. ابوطحله
۶۶۴	۶. عمرو بن جموح
۶۶۴	۷. سعد بن ربیع
۶۶۵	۸. عاصم بن عمر بن قتاده
۶۶۶	۹. اُصیرم
۶۶۶	۱۰. مخیریق
۶۶۷	پایان جنگ
۶۶۷	دفن شهداء
۶۶۸	پیشرفت پیامبر ﷺ بالشکرش به
۶۶۸	معبد بابوسفیان
۶۷۰	پیامدهای جنگ احد
۶۷۰	۱. خوشحالی قریشیان
۶۷۱	۲. با شعراء

۶۷۱	ابن زبیری
۶۷۴	هبیره بن ابی وهب
۶۷۷	۳. خوشحالی منافقین و یهود
۶۷۷	۴. ناتوان شمردن مسلمانان

جنگ خندق / ۶۷۹

۶۸۱	نقش یهود
۶۸۳	کندن خندق
۶۸۴	پیامبر ﷺ با پیغم
۶۸۵	عبور از خندق
۶۸۶	مبارزه امام با عمرو

بنو قریظه و فتح خیبر / ۶۹۱

۶۹۳	پیشروی لشکر اسلام بسوی بنی قریظه
۶۹۳	فرستادن امام به مقابله آنها
۶۹۴	نصیحت کعب بن اسد به آنها
۶۹۵	فرستادن ابولبابه
۶۹۵	داوری سعد بن معاذ
۶۹۷	تقسیم اموال بنی قریظه
۶۹۷	فتح خیبر
۷۰۱	مبارزه امام با مرحب
۷۰۳	گوسفند مسموم
۷۰۳	اسلام آوردن حجاج بن علاط

غزوات / ۷۰۷

۷۱۰	۱. غزوه بنی سلیم
۷۱۰	۲. غزوه ستویق
۷۱۱	۳. غزوه الفُرع
۷۱۱	۴. غزوه بواط
۷۱۱	۵. غزوه عسیره
۷۱۲	۶. غزوه بنی قینقاع
۷۱۴	۷. غزوه قرقره الکدر
۷۱۴	۸. غزوه ذی امر

۷۱۵	 ۹. غزوه ذات الرقاع
۷۱۷	 ۱۰. غزوه دومة الجندل
۷۱۷	 ۱۱. غزوه بنی المصطلق
۷۱۹	 ۱۲. غزوه مؤتة
۷۲۲	 برخورد دو گروه
۷۲۴	 تسلیت گفتن رسول خدا ﷺ به
۷۲۵	 برگشت لشکر به مدینه
۷۲۵	 ۱۳. غزوه وادی القری
۷۲۵	 ۱۴. فتح مکه
۷۲۶	 صلح حدیبیه
۷۲۶	 نقض پیمان
۷۲۷	 ابوسفیان در مدینه
۷۲۷	 تصمیم پیامبر ﷺ بر فتح مکه
۷۲۷	 پیشروی لشکر اسلام بسوی مکه
۷۲۸	 نامه حاطب به قریش
۷۲۹	 در نزدیکی مکه
۷۲۹	 عباس و ابوسفیان
۷۲۹	 ابوسفیان در پیش روی پیامبر ﷺ
۷۳۱	 ابوسفیان در دهانه دره
۷۳۲	 الطاف پیامبر ﷺ بر ابوسفیان
۷۳۳	 صدای ابوسفیان
۷۳۳	 مخالفت هند
۷۳۳	 ورود پیامبر ﷺ به مکه
۷۳۴	 پیامبر ﷺ در کعبه
۷۳۴	 پاک کردن خانه خدا از بت‌ها
۷۳۷	 خطاب پیامبر ﷺ
۷۳۸	 بلال بر بام کعبه اذان می‌گوید
۷۳۹	 اسلام آوردن گروهی از قریش
۷۳۹	 ۱. فضالة بن عمیر
۷۴۰	 ۲. صفوان بن امیه
۷۴۱	 ۳. ابن زبیری
۷۴۳	 ۴. عکرمة بن ابی جهل
۷۴۴	 ۵. عباس بن مرداس

۷۴۴	بیعت مردان با پیامبر ﷺ
۷۴۴	بیعت از زنان
۷۴۶	گروهی که پیامبر ﷺ خون آنها...
۷۴۶	۱. عبدالله بن سعد
۷۴۶	۲. عبدالله بن خَطَل
۷۴۶	۳. مقیس بن صبابه
۷۴۷	۴. ام ساره
۷۴۷	۵. عکرمه بن ابی جهل
۷۴۷	دو مرد از ام هانی طلب پناهندگی...
۷۴۷	مدت اقامت پیامبر ﷺ در مکه
۷۴۸	ترس مدنی هراز ماندن پیامبر ﷺ
۷۴۸	۱۵. غزوه حنین
۷۴۹	پیشروی مسلمین برای جنگ
۷۴۹	برخورد دو لشکر
۷۵۰	شکست مسلمانان
۷۵۰	سرزنش منافقین
۷۵۰	۱. ابوسفیان
۷۵۱	۲. شیبیه بن عثمان
۷۵۱	۳. کلدۀ بن حنبل
۷۵۱	شکست مشرکین
۷۵۱	شجاعت امام علیؑ
۷۵۲	جنگ حنین در قرآن
۷۵۳	تقسیم غنائم
۷۵۶	آمدن مالک بن عوف نزد پیامبر ﷺ
۷۵۷	۱۶. غزوه طائف
۷۵۷	۱۷. غزوه تبوک
۷۵۸	تخلف منافقین
۷۵۹	مؤمنین
۷۶۱	امام در غزوه تبوک
۷۶۱	سه صحابی متخلف در جنگ تبوک
۷۶۲	دادن جزیه به پیامبر ﷺ
۷۶۲	امام و سوره براءت
۷۶۳	داستان کعب

۷۶۵	پذیرش توبه متخلفین
۷۶۷	۱۸. امام امیرالمؤمنین علیه السلام و فتح یمن
۷۶۷	اسلام همدان
۷۶۷	مجموع غزوات پیامبر صلی الله علیه و آله

سرایا / ۷۷۱

۷۷۳	۱. سریه زید بن حارثه
۷۷۴	۲. سریه خالد به بنی جذیمه
۷۷۵	۳. سریه عبدالله بن رواحه
۷۷۶	۴. سریه بشیر بن سعد
۷۷۶	۵. سریه ابی حدره
۷۷۷	۶. سریه به سوی اضم
۷۷۸	۷. سریه زید بن حارثه
۷۷۸	۸. سریه عبدالله بن حذافه السهمی
۷۷۸	۹. سریه شجاع بن وهب
۷۷۹	۱۰. سریه کعب بن عمیر
۷۷۹	۱۱. سریه عمرو بن عاص
۷۸۰	۱۲. سریه ابو عبیده
۷۸۱	۱۳. سریه زید بن حارثه
۷۸۱	۱۴. سریه عمیر بن عدی

نشانه‌های رحلت / ۷۸۳

۷۸۷	حجة الوداع
۷۹۰	کنفرانس غدیر خم
۷۹۲	بیعت عموم برای امام علیه السلام
۷۹۴	نزول آیه اکمال دین
۷۹۵	بیعت برای امام ضرورت اسلامی است
۷۹۵	پیامبر و خلافت
۷۹۷	پیامبر صلی الله علیه و آله علی علیه السلام را نامزد خلافت
۷۹۷	چرا پیامبر صلی الله علیه و آله علی علیه السلام را نامزد

فاجعه غمناک همیشگی / ۸۰۳

۸۰۶	آماده قصاص از جان خودش صلی الله علیه و آله
-----	---

۸۰۹		سریه اسامه
۸۱۲		مصیبت روز پنجشنبه
۸۱۵		درد و رنج زهرا علیها السلام
۸۱۷		پیامبر صلی الله علیه و آله به اهل بیتش وصیت می کند
۸۱۷		وصیت پیامبر صلی الله علیه و آله به دو سبطش علیهما السلام
۸۱۸		بسوی قردوس برین
۸۲۰		تجهیز بدن مطهر
۸۲۱		نماز بر جسم بزرگ
۸۲۲		دفن جسم مطهر
۸۲۳		عزاداری امام علیه السلام
۸۲۳		قرس و هراس اهل بیت (علیهم السلام)

□

فهرست منابع و مآخذ / ۸۲۵

www.ketab.ir

مقدمه

ما در مقابل دعوت کننده به خدای بزرگ، قرار داریم، کسی که بت‌ها را درهم شکست و بت‌خانه‌ها را ویران نمود و دیدگاه‌های علم و فکر را گشود و انسان را از آفات زندگی آزاد کرد و برای او کلخ بلندی از ترقی و ابداع ساخت.

ما در برابر رحمت بزرگی هستیم که خدا به بندگان بخشیده تا از کج‌روی‌هایشان جلوگیری نماید و آنان را به راه حق هدایت کند و مسیر آنان را روشن و مقصد را برای آنان آشکار سازد.

ما در برابر فیض الهی هستیم که به افکار، کار خیر الهام می‌نماید، و در رفتار و روابط و آدابش ثروت و نوآوری می‌آموزد.

ما در برابر بزرگ‌ترین مصلح در تاریخ جامعه بشری هستیم، کسی که کاخ تمدن و مدنیت را برای امت‌های عالم و ملت‌های روی زمین بنا کرد، پس از آن که در زندگی یا هرج و مرج اجتماعی و اقتصادی زندگی می‌کردند.

ما در برابر بزرگ‌ترین قهرمان تمام تاریخ عالم قرار داریم، که توانست تاریخ بشریت را از تاریکی محض که شعاعی از نور در آن وجود نداشت به یک زندگی درخشانده همراه با آگاهی و نور و اطمینان و مودت و زیبایی تغییر دهد.

ما در برابر قهرمانانی عظیم هستیم کسی که ضعف را کنار زد و از خواری و ذلت دوری نمود و در این مسیر به سرعت پیش رفت و نام خدا را در سراسر عالم برافراشت و انسان را از بندگی و بردگی و رفتار زشت و ناپسند آزاد کرد.

ما در برابر رسول بزرگوار ﷺ و همراه او پسر عمویش امام علی علیه السلام هستیم که او نیز دنیایی از قهرمانی‌ها است. آنان در این سرزمین کاخ‌های ایمان به خدای متعال را که مبتنی بر خیر و صلاح بود را به پا داشتند.

ما در برابر بخشش خدا به کل عالم هستیم و او رسول اعظم ﷺ است که فرمود: «من رحمت هدیه شده هستم».

۲

تمام بخش‌های عظمت انسانی در سیره رسول اعظم ﷺ و در آداب و حکمت و تعالیمش فراهم شده است که فکر را برکت داده و ثروت می‌آورد و این ادب برای زمانی از زمان‌ها و نه فرهنگ حالت خاصی از حالات نیست، بلکه آن آداب زمان‌ها و حالات بر طول تاریخ است.

سیره رسول ﷺ، اساس تربیت و روش زندگی به رفتار انسان و سیره او با خودش و قبیله و جامعه‌اش می‌باشد و این روش مشخص است، زیرا موافق فطرت و همراه با زمان و مؤثر در زندگی بر خلاف طبیعت نیست و با سنت‌های عالم برخورد ندارد و همیشه زنده می‌ماند و برای آن بدیل و نظیری نیست تا زمانی که خدا زمین و هر که در آن است به ارث بدهد.

۳

نبوت، هدیه خدای متعال به بندگان است تا در بین آنان سنت‌های حق و عدالت را برقرار کند و آنچه از نظم زندگی‌شان که خدا به آنان ارزانی داشته، چنان‌چه کج و منحرف است اصلاح نماید و - به هر حال - مطیع قوانین مردمی در انتخاب بزرگان و رؤسایشان نیست، بلکه امر آن به دست خالق عظیم، خالق عالم و بخشنده زندگی است، زیرا او داناتر و آگاه‌تر از آن است که چه کسی را برای هدایت

بندگان و اصلاح امورشان و اقامه رفتارشان و تهذیب جانشان، اختیار کند. خدای متعال از آغاز تاریخ انسانیت، بهترین بندگان را برای تبلیغ رسالتش و اشاعه خیر و مودت بین مردم اختیار نموده است و انبیاء بزرگ رسالت خدای متعال را با خود حمل کرده و نقش مثبت و مشخصی را به تعلیم و ارشادشان در زندگی برتر که خوشبختی آنان در آن بوده، ایفا نموده‌اند و کرامت و حقوق آنان را تضمین کرده‌اند. در این دوران درخشان خاتم الانبیاء و سید آنان رسول گرامی اسلام، حضرت محمد ﷺ برای ادای رسالت پروردگارش قیام کرد و در راه نجات بندگان از پرستش بت‌های جاهلیت و آثار شرک، رنج و محنت سختی را متحمل شد و چشمه‌های علم و حکمت را منفجر نمود و مشعل‌های نوری که راه را روشن می‌نمود، بر دوش کشید تا گمراهان هدایت شوند و عقل‌ها منور گردد.

فصل دوم

آنچه در بعثت انبیاء مهم است، دعوت به پرستش خدای متعال و یگانگی و پاک کردن او از شرک است، چون ایمان به خدای متعال باعث توانایی خیر و امنیت و صلح در روی زمین می‌شود، پس کسی که به خدا ایمان بیاورد و او را یگانه بداند، مرتکب گناه و ستم و تجاوز به احدی نمی‌گردد و به‌طور حتم تمام مصیبت‌های جنگ‌ها و آنچه از شقاوت و بدبختی که به مردم می‌رسد، ناشی از ضعف ایمان به خدای متعال است، و لذا دعوت به ایمان به خدای بزرگ از مهم‌ترین چیزهایی است که انبیاء در رسالتشان به مردم آن را مورد توجه قرار داده‌اند، سیره هیچ پیامبری از انبیاء خدای را نمی‌خوانی مگر اینکه بارزترین چیز در آن دعوت جدی و خالص به ایمان به خدای متعال و یگانگی و پاک کردن او از شرک است.

فصل سوم

امتیاز دعوت پیامبر ﷺ به توحید خدای متعال با دلایل قاطع که مستند به

محسوساتی است که شک و وهم در آن راه ندارد و شامل بحث‌های فلسفی از دور و تسلسل و غیر آنان در مسائل پیچیده نیست که عامه آن را نفهمد و از آن دوری کند. پس متوجه دلایل حسی بسیار در تمام مظاهر عالم نموده و در خلقت خود انسان و آنچه در آن از تجهیزات عجیبی که در مغز و چشم و گوش و ادراک او وجود دارد، پرداخته است و این دلایل روشن در بیشتر آیات قرآن وجود دارد.

لازم به ذکر است که بیشتر آیات کریمه‌ای که در توحید خدای متعال نازل شده و افکار جاهلیت را سرزنش کرده است، در مکه بوده و نه در مدینه منوره، زیرا اهالی مکه بت‌ها را می‌پرستیدند، اما مدینه منوره که پیامبر ﷺ آن را مرکز فعالیت خود قرار داد، شرک و الحاد در آن کم بود و مردم آن به اسلام از لحاظ فکر و عقیده ایشان ایمان آوردند و امتحان خوبی برای آن دادند و کلمه طیبه توحید در این شهر بلند شد و امواج درخشانش از آنجا به سایر امت‌های عالم و ملل زمین رسید.

رسالت پیامبر ﷺ فقط بر توحید خدای متعال و سایر جو روحی منحصر نمی‌شد، همانا شامل کل مظاهر زندگی و امور آن می‌شد زیرا او ﷺ نظم اجتماعی را برای فرد و برای خانواده و برای جامعه و برای دولت وضع کرد، همان طوری که برای روش‌ها در سیاست داخلی و خارجی مقرراتی را وضع کرد که مبتنی بر عدالت خالص و حق محض بود.

رسالت اسلام به تمام مراحل زندگی کشیده شد و دور نمای عقل را گشود و با علم در آمیخت و آن را اساس قرار داد حتی در اداء شهادات، نه ظنی که چیزی از حق را ثابت نمی‌کند، آن‌گونه که در امور عقیدتی به تقلید از پدران اجازه نمی‌دهد، پس به ناچار باید از علم پیروی کند که انسان از امر دینش پیش روی خدا و نفسش بر بینه باشد.

از چیزهایی که پیامبر ﷺ در رسالت جاویدانش به آن توجه داشت، از بین بردن فقر و نیاز بود و در این راه بسیار کوشید و قانون مالیات وضع کرد، مانند زکات، خمس و بیمه اجتماعی و تشویق بر نیکی و احسان کرد، همان طوری که سازمان اقتصادی برای نشر رفاه بین مردم ایجاد کرد و عدم احتکار ثروت نزد گروهی از مردم، و قطعاً وسائلی را که موجب انباشته شدن ثروت نزد قشری از مردم می شود حرام کرد و از بین آنها:

۱. تحریم ربا.
 ۲. تحریم غله.
 ۳. تحریم احتکار طعامها.
 ۴. تحریم کلاه برداری غبن.
 ۵. تحریم غش (فریب).
 ۶. وضع قانون ارث که ثروت زیادی را تلف می کرد و عدم انحصار آن به فرزند بزرگ تر همان گونه که اکنون در بعضی سازمان های غربی وجود دارد.
- در هر حال اقتصاد اسلامی با سازمان های خلاقه اش - که ما به بعضی از آنها اشاره کردیم - در واقع رفاه را به مفهوم وسیعش در بین مردم نشر می دهد.

از بخش های تشریع اسلامی توجه به بهداشت عمومی و پیش گیری از امراض است، اسلام مردم را به عدم اسراف در خوردن غذا فرا می خواند، خدای متعال فرموده است: ﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾^۱ بخورید و بیاشامید و اسراف نکنید که خداوند مسرفان را دوست نمی دارد. زیرا در اسراف گناهان مضاف

۱. سوره اعراف، آیه (۳۱).

می باشد، از جمله به دستگاه هاضمه صدمه می زند و باعث چاقی می شود که امراض قلب را به دنبال دارد و اگر مسلمانان طبق آن عمل می کردند در زندگی شان همیشه سالم و نیاز به مراجعه به پزشک نداشتند و طب نزد آنها برای حفظ سلامتی بود. از جمله چیزهایی که رسول خدا ﷺ مردم را به آن فرا می خواند، نظافت است و نظافت را از ایمان شمرده - همان گونه که در حدیث آمده - نظافت تنها منحصر به جسم نیست، بلکه شامل آنچه می آشامد و می خورد و می پوشد و در آن سکونت می گزیند است، هم چنین شامل خیابان و محلات و غیره نیز می شود تا مانع از نشر وبا و امراض گردد.

بسیاری از امور بهداشتی را پیامبر ﷺ مستحب دانسته که مسلمان از ابتلا به امراض گوناگون مصون باشد، امراضی که ممکن است انسان را به بدبختی و سختی بکشاند. و این کتاب به بعضی از آنها اشاره می کند.

فصل ۹

اما شخصیت پیامبر ﷺ دهان دنیا پر از بزرگی و تکامل و برتری در تمام مراحل زندگی او است و او نمونه تکامل انسانی با تمام گستردگی و مفاهیم آن است و در بحبوحه جوانی دور از لهو و لغو بود و با جوانان قریش که غرق در هرزگی و پرده دری بودند، معاشرت نمی کرد آن گونه که از صادق ترین مردم بود و صله رحم می کرد و به فقراء ایثار می کرد، و ام المؤمنین خدیجه رضی الله عنها به او گفت: «تو صله رحم به جا می آوری و سخن راست می گویی و امانت گذاری و مهمان نوازی می نمایی و از حق پشتیبانی می کنی».

و چه نیکو شاعر گفته است:

خُلِقْتَ مُهَذَّباً عَنْ كُلِّ عَيْبٍ كَأَنَّكَ قَدْ خُلِقْتَ كَمَا تَشَاءُ

پاک از هر عیب آفریده شده ای، گویا تو آن گونه که می خواستی آفریده شده ای.

و هم‌چنین خدا او را از هر نقص و گناه پاک خلق کرد و او را برای فضائل و کمال و آداب آفرید.

۱۰

صفت بارز دیگر در شخصیت رسول ﷺ بود که خارج از حد وصف و ستایش بود و آن اراده سخت و آهنین او بود که هیچ انسانی در جمیع دوران تاریخ چنین اراده‌ای را نداشت، و او به تنهایی رسالت خدای متعال را ابلاغ کرد و خویشاوندان او با او جنگیدند و در رأس آنان عمویش ابولهب که بزرگ قبیله‌اش بود به او توجهی نکرد و به مقاومت آنان اعتنایی ننمود. پیامبر خدا ﷺ چون کوه در برابر تجاوزات پرخاشگر بر شخصیت عظیمش ایستاد و آن سخن فخر و اعتزاز را که مدالی برای او شد، بیان کرد: «اگر خورشید را در دست راستم و ماه را در دست چپم بگذارند که من این امر را ترک کنم، این کار را نمی‌کنم تا خداوند مرا نصرت دهد یا در این راه جان خود را از دست بدهم». چون کوه مقاومت کرد و لحظه‌ای از بشارت به تبلیغ اسلام و ارزش‌ها و اصول آن بازنیستاد، تا خدا او را یاری داد و عزیز کرد و کلمه توحید را در آن جامعه‌ای که در برابر بت‌ها ذلیل و فروتن بود، بالا برد. او ﷺ آن بت‌ها را به قوت و عزم و تصمیم نابود کرد، همین‌طور دلاوری‌های او نشانه‌های جاهلیت و عادات و تقلیدهای آنان را نابود کرد و محل درسی برای هر مصلح اجتماعی در زمین شد.

۱۱

دعوت خلاقه پیامبر ﷺ، در محله‌های مکه که وطن او بود آغاز شد و اهل آن به خودخواهی و گردن‌کشی و تکبر شناخته شده بودند و رسالت او با تقالید و ادیان و خواسته‌ها و عادت‌هایشان مصادف شد، رگ‌های گردن‌کشان ورم کرد و

سحرشان باطل گردید، پس برای خاموش کردن آن صدا در گهواره جمع شدند و با تمام توانشان دعوت به مبارزه کردند، قدرتمندان و صاحبان نفوذ از حیوانات بشر با او به جنگ پرداختند و در رأس جاهلی آنان شیخ قریش ابو سفیان بود. پیامبر ﷺ از آنها رنج زیادی دید، او را مسخره می کردند و کودکانشان را بر آن می داشتند تا او را با سنگ بزنند و خاک و خاکستر بریزند. پیامبر از آنان به برادرش و سر عمویش امام علی علیه السلام پناه می برد، امام علی علیه السلام در آغاز کودکی، در کنار پیامبر ﷺ بود که کودکان قریش را به خاطر آزارشان پراکنده می کرد و آنان را از او باز می داشت.

۱۲

در زمان محنت او ﷺ کسی در کنار پیامبر ﷺ جز عمویش ابوطالب مؤمن قریش و شیخ بطحاء نایستاد، او دعوت را پذیرفت و به او ایمان مطلق آورد و در این راه بزرگ ترین امتحان ها را داد و فرزندانش را در حمایت از پیامبر ﷺ و فداکاری از او بسیج کرد و در رأس فرزندانش قهرمان جاوید اسلام امام امیرالمؤمنین علیه السلام بود کسی که با جانفش فدایی پیامبر ﷺ بود و او را در تمام موارد و مشاهد یاری کرد و قوت زنده ای بود که از آزار قریش از او طلب کمک می کرد.

ابوطالب به اسلام ایمان آورد و تعالیم و ارزش های آن به اعماق جاننش نفوذ کرده و داخل ذات او شده بود و او می گوید:

وَلَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّ دِينَ مُحَمَّدٍ مِنْ خَيْرِ أَدْيَانِ الْبَرِيَّةِ دِينَا

من واقف شدم که دین محمد، بهترین ادیان روی زمین است.

و از جان فرزند برادرش برای ادامه دعوتش محافظت می کرد و با بی توجهی به مبارزه قریشیان او را تشویق می نمود و به او می گفت:

وَاللّٰهُ لَن يَصْلُوْا اِلَيْكَ بِجَمْعِهِمْ حَتّٰى اَوْسَدَ فِى التُّرَابِ دَفِينَا
فَاَصْدَعْ بِاَمْرِكَ مَا عَلَيْكَ غَضَاظَةٌ وَاَبَشِّرْ بِذَاكَ وَقَرَّ مِنْكَ عَيْنُنَا^۱

به خدا قسم دست آنها به تو نخواهد رسید تا من در خاک دفن شوم.
به آنچه مأموری اقدام کن، بر تو باکی نیست و به آن بشارت بده، که چشم‌هایی به
وسیله تو روشن می‌شود.

خدا به ابوطالب و به خاطر اسلام جزای خیر بدهد و اجر او را زیاد کند که تمام
کوشش خود را در حمایت از پیامبر ﷺ مبذول داشت و اگر او نبود قریش بر
پیامبر ﷺ چیره می‌شدند و دعوت در نطفه خفه می‌شد و ما در لابلای این کتاب
در صفحات درخشان آن از جهاد او بیان می‌نماییم.

۱۲

مستضعفین و بندگان در مکه به اسلام گرویدند و به اصول و به اهداف آن گردن
نهادند و مطمئن بودند که او برای آزادی آنان از یوق قریشیان و ظلم‌شان آمده است
و آنان به زودی سروران طاغیان قریش خواهند بود و به زودی آنان برده و آزاده
شده آنان خواهند بود، همان‌گونه که بعضی جوانان قریش از روشن فکران و دارای
ادراک درست بودند به اسلام گرویدند و همین‌طور گروهی از زنان قریش ایمان
آوردند و همه مسخره می‌کردند و بت‌های قریش را به استهزاء گرفتند و به
بت‌های آنان که به عنوان را الهه اتخاذ کرده و می‌پرستیدند، عیب می‌گرفتند و این
اعمال متجاوزین و مستکبرین را خشناک می‌کرد و تصمیم گرفتند، ضعفاء را به
که حامی و پناهگاهی نداشتند، شکنجه کنند. امثال عمار و یاسر و سمیه و بلال
حبشی و خباب بن ارت و عبدالله بن مسعود. ابوجهل سخت‌ترین عذاب را برای آنان
اختراع می‌کرد، جز اینکه این اعمال آنان را از اسلام برنمی‌گرداند و برای آنان صبر

۱. اُسنی المطالب فی نِجاة اُبی طالب، ج ۹، ص ۲۵.

و ثبات و اطمینان ایجاد شد که اضطراب و تردید را در دین‌شان که به آن پایبند بودند، نمی‌شناختند.

و پیامبر ﷺ به کسانی که ایمان به رسالت او آورده اجازه هجرت به حبشه را داد تا در آنجا با امنیت به عبادت خدا بپردازند، و در آنجا فتنه و عذابی را نبینند، پیامبر ﷺ با اهل بیتش و بعضی از آنهایی که به او ایمان آورده بودند در مکه باقی ماندند و آزار و ظلمی که به طور وحشتناکی به آنان روا می‌شد.

۱۴

پس از اینکه پیامبر ﷺ به مصیبت وفات عمویش ابوطالب گرفتار شدند، در مکه برای او پشتوانه محکمی نبود که به او پناه ببرد و یا صاحب قدرتی که از او حمایت کند و از مکر قریشیان و کینه آنها به او پناه ببرد. آنان تصمیم برگشتن وی گرفتند و خانه‌اش را با شمشیرهای کشیده محاصره کردند و منتظر طلوع آفتاب بودند تا کار او را تمام کنند. به پیامبر وحی شد که مکه را ترک کند؛ پس نیمه شب بدون اینکه مطلع شوند، خارج شد و به برادر و پسر عمویش امام علی علیه السلام دستور داد در جای او بخوابد؛ پاسخ او را با خوشحال داد تا فدایی او باشد؛ رو به سوی یثرب کرد و مردم آنجا از ورود پیامبر با شادمانی، استقلال شایانی نمود. و در آن شهر پس از ترس به امنیت و پس از ضعف به قوت و پس از سختی به رفاه رسید.

۱۵

هنوز مدتی از سکونت پیامبر ﷺ در یثرب نگذشته بود که با صلابت و عزم راسخ برای جمع و اتحاد مردمان مدینه قیام کرد، پس از آنکه همه از هم جدا بودند و دشمنی و کینه بین شان حکم فرما بود، به ویژه بین قبایل اوس و خزرج که بیشتر مردم یثرب را تشکیل می‌دادند و قتل و خون‌ریزی در بین شان شایع بود،

پیامبر ﷺ بین آنان برادری برقرار کرد و کینه و دشمنی را از میان برد، همان گونه که بین مهاجرین و انصار برادری برقرار کرد. برادری اسلامی که محکم ترین برادری و محکم تر از برادری نسبی بود، بین آنان برقرار گردید. پیامبر برای جامعه ای بزرگ قیام کرد و آنجا را مرکز حکومت و جایگاه تعلیم و نشر اسلام قرار داد و اسلام به سرعت نور منتشر شد و دولت اسلامی بزرگی تشکیل داد که به سرعت عالم گیر شد در تمام دولت های دنیا و سرزمین ها بالا رفت.

۱۶

پیامبر ﷺ روش زندگی تاریک و مبنی بر جهل و ظلم و بدبختی و جور را تغییر داد و آن کابوس وحشتناک را از آن زدود و علم و نور و حکمت و امنیت و رفاه را در زمین جایگزین نمود و چه بزرگ است عوائد او بر کل انسانیت. شاید این تحقیق پرتویی از نور قسمتی از آثار شخصیت بزرگی که فخر و عزت او بر سر زبان های تمام دنیا پیچیده است. تمام مردان اهل علم و فکر به قداست و بزرگی مقام او ایمان دارند و تاریخ زندگی او را پر از گنج هایی از تفکر و پیشرفت و اعجاب می دانند. زندگی او تاریخ انسانیت به تمام ابعاد آن است و مستشرقین بزرگ به آن اعتراف دارند، مانند ارنست رینان، گلد زیهر، ستوک هیرجو، جوستاف لیبون، و غیره... این مورد تاکید است که تمدن اسلام در مکه و مدینه و بغداد و دمشق و قاهره و قیروان و قرطبه و غرناطه شروع شد، آن گونه که انتشار تمدن کل، از لندن و پاریس و روم و برلین آغاز گردید.^۱

۱۷

خدای متعال را سپاس می گوئیم که ما را مؤلف به تألیف دایرة المعارف بزرگی از

سیره ائمه هدی و چراغ‌های اسلام (صلوات الله علیهم اجمعین) نمود و من اشاره‌ای به بسیاری از امورشان و سیره عطرآگین آنان که نفحاتی از نور خدای متعال است داشته‌ام. از خوانندگان بسیار سپاس‌گزارم و من در خودم یک نوع کوتاهی حس می‌کنم و در درون وجدانم خودم را سرزنش می‌کنم که برای سیره جدشان سیدالمرسلین و خاتم النبیین ﷺ چیزی ننوشتم و اکنون به توفیق خدای متعال و لطف او در تحقق دو مورد درس‌هایی از زندگی سیدالانبیاء است که رنج‌های زیادی در تبلیغ رسالت پروردگارش برای آن جامعه‌ای که روزنه‌ای از فهم و آگاهی نداشت کشید تا آنان را از خرافات جاهلیت نجات داد و در عقائدشان نسبت به بت و بت پرستی دگرگونی به وجود آورد.

۱۸

من در تحقیق زندگی رسول خدا ﷺ، اسناد طولانی که در کتب تاریخ و سیره‌ها ذکر شده است نیاورده‌ام، زیرا نیازی و فایده‌ای بر آن مترتب نیست و برای خوانندگان که به دنبال سهل و آسان هستند، لذت بخش نیست.

و در هر حال سیره پر از ادب سبر و نشاط آور است برای اینکه عقل و شعور را خشنود می‌کند و هماهنگ با زندگی حیات بخش انسانها است و این از آداب عصر خاص و یا نسلی از نسل‌ها نیست و این از آداب همه زمان‌ها و نسل‌ها است و نوابغ و ادبا از آن الهام گرفتند و بعضی‌ها آن را به نظم درآوردند - مانند شوقی - و بعضی‌ها به صورت نثر درآوردند - مانند طه حسین استاد ادب عربی - و نیز پیشینیان و محدثین به آن پرداخته‌اند.

در هر حال من در بحثم تکیه‌ام بر اخباری است که عقل و منطق به آن اطمینان دارد و اسلوب تفکر علمی بر آن استوار است و آن عواطف خیر را در نفوس تحریک می‌کند و شر و غرور را از آن می‌گرداند.

۱۹

بجا است که از عالم جلیل سید علی نسل علامه آیه الله سید طاهر سلمان که
برای چاپ این کتاب در سه جلد که خدمتی به علم و امت است کمک کرده،
صمیمانه تشکر شود و از خدای متعال می‌خواهم که آن را ذخیره آخرتش قرار دهد
و او را به آرزوهایش برساند، انه ولی التوفیق.

نجف اشرف / کتابخانه عمومی امام حسن علیه السلام

باقر شریف قرشی

۲ جمادی الاول ۱۴۲۴ هجری

www.ketab.ir